

Beställarnätverk: Gemensam innovation för en klimatneutral anläggningssektor!

7 december 2021

**INFRA
SWEDEN 2030**

Med stöd från

VINNOVA
Sveriges innovationsmyndighet

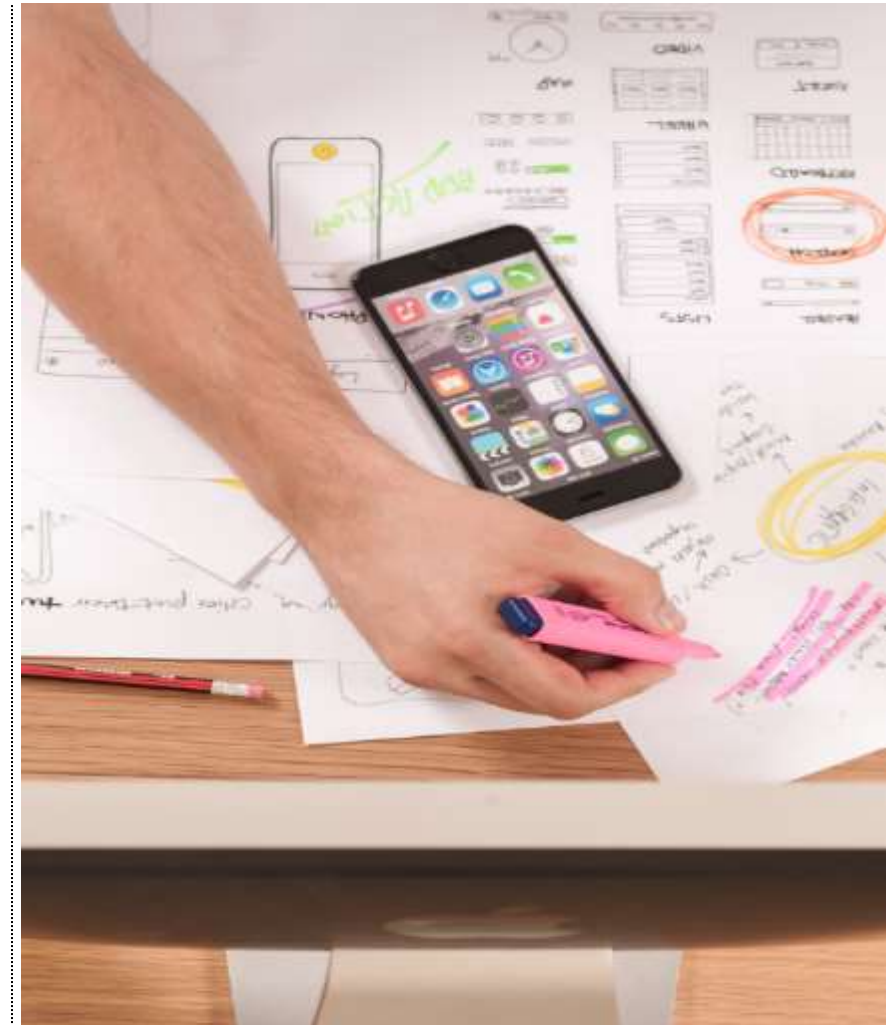
 Energimyndigheten

FORMAS

Strategiska
innovations-
program

Agenda

- 13.00 Välkomna och check- in
 - 13.10 Rapporter från innovationsteamen
 - 13.30 Kunskapsinspel och grupparbete: Att upphandla för innovation och hållbarhet
 - 14.05 Casemetodiken – ett nytt arbetssätt för oss i nätverket!
 - 14.15 Kort paus
 - 14.30 Avsiktsförklaring
 - 14.40 Kort planeringsmöte i innovationsteamen
 - 14.50 Avslutande reflektion
 - 15.00 Tack för idag!
- Eftersnack fram till kl 15.30

Viktiga klimatregler för möten!

- Alla uppfattningar räknas.
- Ställ frågor för att förstå, inte för att utmana.
- Tala för att bli förstådd, inte för att ta poäng.
- Lyssna för att förstå.
- Se skillnader som en möjlighet att lära.
- Se till att alla kommer till tals!

(Emery and Purser, 1996)

Check in: Hänt sedan sist?

coinnovate

Rapport från innovationsteam

Fyra innovationsteam

Team 1 Gemensam kravställen i upphandlingsdokument och klimatberäkningar

Team 2 Kunskap om bra materialval i anläggningsprojekt

Team 3 Förvalta och underhålla: cirkularitet, upphandling av drift och underhåll

Team 4 Beställarnätverk som arbetsmetod

Team Kravställan

- Mycket handlar om tillämpning, implementering och uppföljning av krav. Hur gör man?
- Vi har provat casemetodiken!
 - Bra för att fånga upp frågor och utmaningar. Andra förslag på case:
 - Hur följer vi upp via EPDer (miljödeklaration eller Environmental Product Declaration)?
 - RFI (Request for information) för att ställa krav
 - Klimatkartläggning för att prioritera insatser
 - Upphandlingsmyndigheten – upprepad beräkning, för och nackdelar
 - Uppföljning av krav genom ramavtal

Dokumentation i padlet

[Team 1 Kravställan i upphandlingsdokument \(padlet.com\)](#)

Förberedelser inför
caseverkstad

Exempel "One-pager" – Upphöjda GC-vägar i trä

Fakta

- Prefabricerade svenskt trä GC(MS)-vägar med stora miljöfördelar. Max last (SS-EN 1990-1995): 5 kN/m² alt. 4500 kg servisfordon
- Cirkulär produkt - mindre material, kan repareras, återanvändas (40 år), återvinnas
- Lättviktslösning: upp till 90% mindre vikt
- Genomsläpplig för vatten – bättre dagvattenhantering
- Bra för tillfälliga vägar och för kuperad terräng, våt mark
- Mycket mindre behov av masshantering (-80 ; - 95%)

Viktigt att tänka på

- Underhållsrutiner måste anpassas med avseende på beständighet, friktionsegenskaper och fordonsvikter
- Lösningen måste vara med tidig i planeringsprocessen
- Trä är inte halt, om vi bara tar hand om det

Regelverk, standarder m.m.

- Utformas enligt gällande krav (VGU, Eurokoder, ...)
- Kan utföras med tidsbegränsat bygglov
- Regelverk utformat för asfalt inte nödvändigtvis anpassat till trä
- Trä är tillåtet som konstruktion och beläggningsmaterial för infrastruktur

Klimatförbättring

- Per 100 m² GC-väg: 6 ton CO₂-ekv, 1 ton råolja och 55 ton överblivna massor, jämfört med motsvarande GC-väg byggd på traditionellt sätt med undergrund och asfaltbeläggning
- För en 3 km lång GC-väg motsvarar det ca 52 (100) medelsvenskars årliga utsläpp (avfall)

Kostnad

- Under normala förhållanden är prisskillnaden med traditionella lösningar lite i förhållanden till klimatnyttan
- Vid särskilda förhållanden (naturområde, svag mark, mindre broar, branta slantar) blir lösningen stark konkurrenskraftig och har större miljönytta

Aktörssamverkan för att få det att hända

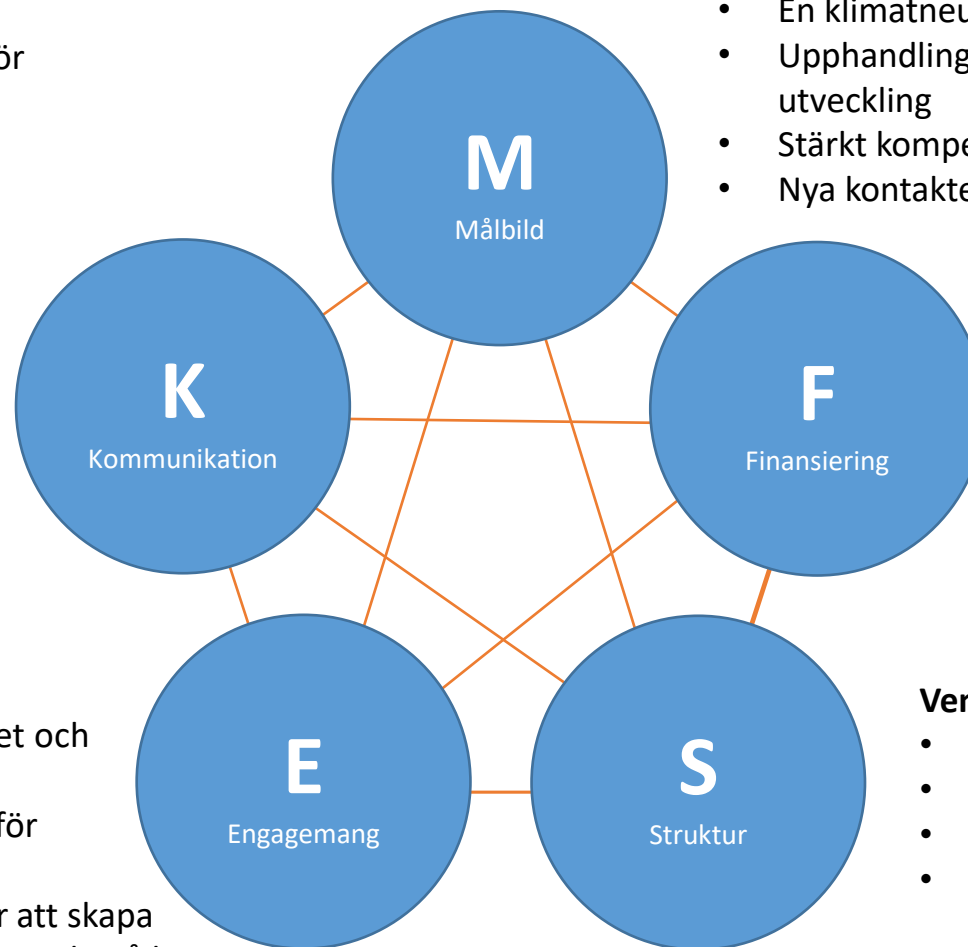
- Beställare: Behöver engagera konceptet tidigt så att den tillåts av genomförandeentreprenad
 - Projektör: Behöver förstå fördelarna med lösningen och presentera alternativet tidigt i projekteringskedet
 - Entreprenör: Behöver intern kompetens eller anlita extern kompetens för avvikande arbetsmoment (markskruv, kranbil, ...)
 - Leverantör: Behöver ha påvisat kunskap om infrastrukturens särskilda behov och kvalitetskrav
- Utbildningar kan arrangeras för de olika aktörer

Team 4: Viktiga faktorer för ett framgångsrikt beställarnätverk

Levande och närvarande?

- Nätverksträffarna kommer användas för att dela resultat mellan teamen
- Viktigt att ni tar hem resultaten och presenterar i er egen organisation
- Sprida vidare till andra genom InfraSweden2030.se, nyhetsbrev, Upphandlingsmyndigheten, Naturvårdsverket m fl, grupp i LinkedIn? M m

Vad vill vi uppnå?

- En klimatneutral anläggningssektor
- Upphandlingar som främjar innovation och hållbar utveckling
- Stärkt kompetens och innovationsförmåga
- Nya kontakter och en ökad förståelse för varandra

Hur överleva hela vägen?

- Finansiering klar för 2022
- Löpande söka ny finansiering
- Behövs egen insats för att få intern prioritet?

Intressant att bidra?

- Gemensamt bidra till klimatneutralitet och hållbar utveckling
- Beställarnas behov är utgångspunkt för vårt arbete i nätverket
- Att hjälpa varandra - Casemetodik för att skapa värde direkt och bygga gemensamt lärande på lite längre sikt
- Innovation är kul (och svårt!) och lärorikt!

Vem ska delta? Arbetsordning?

- Avsiktsförklaring?
- Styrgrupp?
- Innovationsteam
- Nätverksträffar

<https://padlet.com/bodil10/Team4>

A man and a woman in business attire are sitting at a desk in a bright office, high-fiving each other. The man is on the left, wearing a light blue shirt and a striped tie, and the woman is on the right, wearing a dark blue blazer over a white shirt. They are both smiling and looking at each other. The desk has a laptop, a glass of water, and some papers. In the background, there is a brick wall, a window, and a potted plant.

Kunskapsinspel och grupparbete:
Att upphandla för innovation och
hållbarhet

coinnovate

Innovation och öppen innovation

- Innovation betyder förnyelse.
- Det handlar inte bara om att utveckla nya produkter och tjänster. Det kan handla om ett nytt arbetssätt, ett nytt sätt att organisera, ett nytt sätt att nå en marknad eller en ny affärsmodell.
- Det är en innovation först när det nya kommer till användning, när det skapar nytta och värde. Innan dess är det en invention (upppfinning) eller en idé.
- Innovation= kreativitet x implementering
- Öppen innovation handlar om samproduktion av nya värden i (nya) nätverk.

Upphandling för innovation - våra utgångspunkter

- Vår offentliga upphandling är omfattande
- Många upphandlingar begränsar utrymmet för innovation
- Lagen om offentlig upphandling är inte något avgörande hinder

Del 1:
Upphandling,
innovation och
beställarnätverk

coinnovate

Allmännyttans Kombohus

- Ett beställarnätverk bestående av allmännyttiga bostadsföretag.
- Syfte:
 - Få bostadsbolag som inte byggt på 15-20 år att bygga igen
 - Sänka generell prisnivå för att bygga nya bostäder
 - Få fler att arbeta med industriella processer
- Tävling:
 - Två plan och hiss
 - 6-8 lägenheter
 - Låg energiprestanda
 - Uppföras var som helst till fast pris (12 tkr/kvadratmeter) exkl markarbeten, grund, anslutningar och moms
- Resultat: 9 500 bostäder i 113 kommuner.

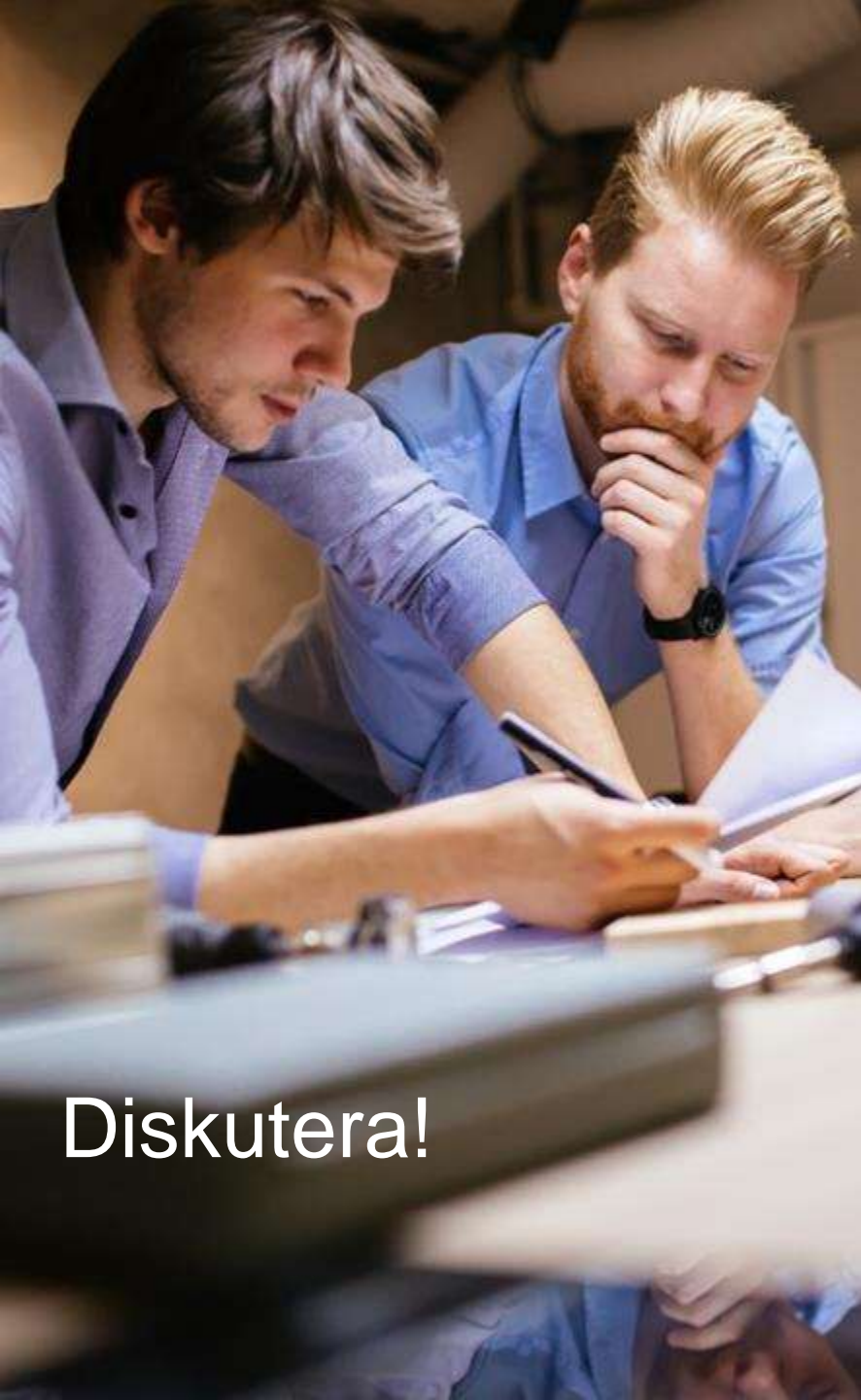
SLs upphandling av järnvägs- underhåll

- Stark gemensam partsavsikt och gemensamma mål: båda parter vinner på att kontraktens mål överträffas.
- Tydlig reglering av (tät) samverkan.
- Relativt lång kontraktstid med avsatt tid för "inskolning".

Några slutsatser

- Verksamhetsutveckling och upphandling hänger ihop
- Bilda beställarnätverk!
- Utveckla gemensamma regler och riktlinjer!
- Hantera kompetensfrågorna!
- **I konkret upphandlingssituation:**
 - Låt förberedelser ta tid – jobba med förfrågningsunderlaget!
 - Skriv kontrakt baserade på gemensam partsavsikt!
 - Skriv in samverkansformer i kontraktet!

Diskutera!

- *Hur arbetar ni för att skapa **gemensam partsavsikt**? Hur skapa kontrakt där beställare och utförare har samma mål?*

Några röster från chatten

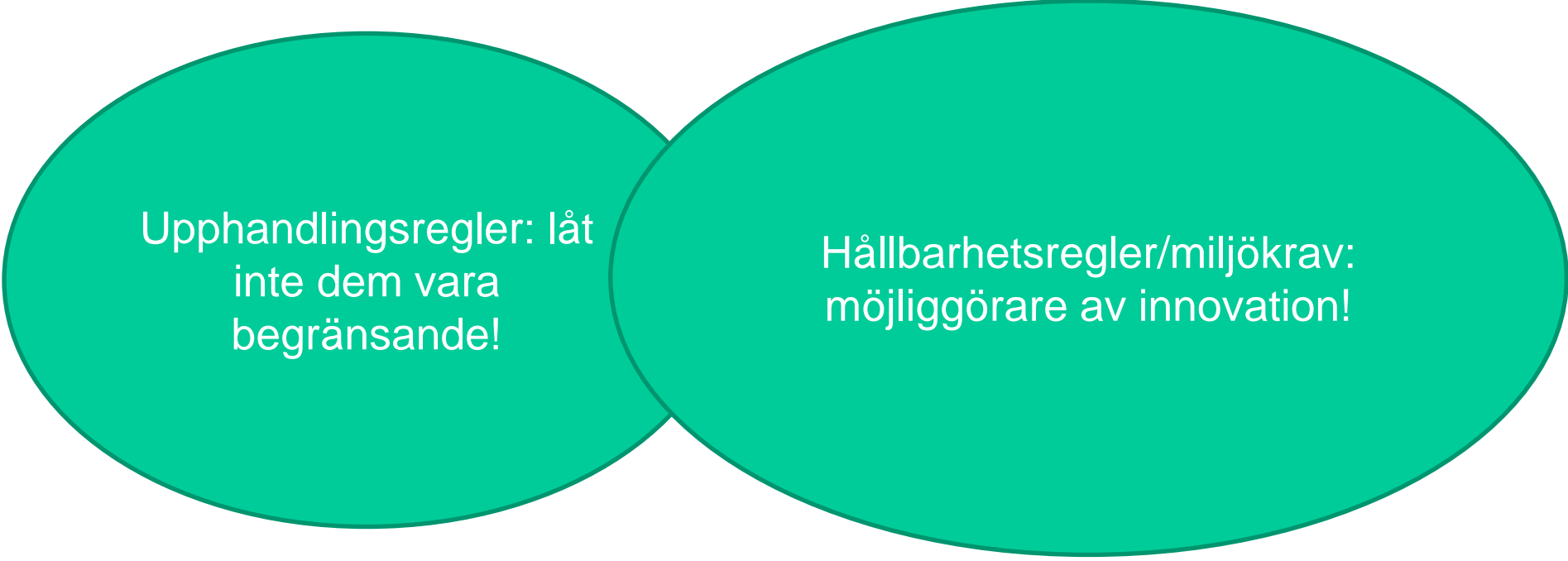
- *"Kräver mycket resurser..."*
- *"Mest något för stora projekt?"*
- *"Vi testar nya saker, men utmaning i löpnade verksamhet"*
- *"Gemensamma krav med TRV och storstäderna"*
- *"Regelverket har utvecklats mht lösningarna som fanns då, nya lösningar passar inte nödvändigtvis i det trots att dem löser viktiga problem för den kravsställande organisation."*

Del 2: Hur gör man då?

- Det går lättare i klunga
 - Tillämpning av regelverk kan vara ett bekymmer
 - Regelverk ger verktyg för förnyelse! Hur hantera regelverken?
 - Att bygga samarbete!
 - Att välja utmaning!
 - Vilka parter måste vara med? (kunna, vilja, få)
 - Vilka förmågor? (complexity)

Att använda regelverk!

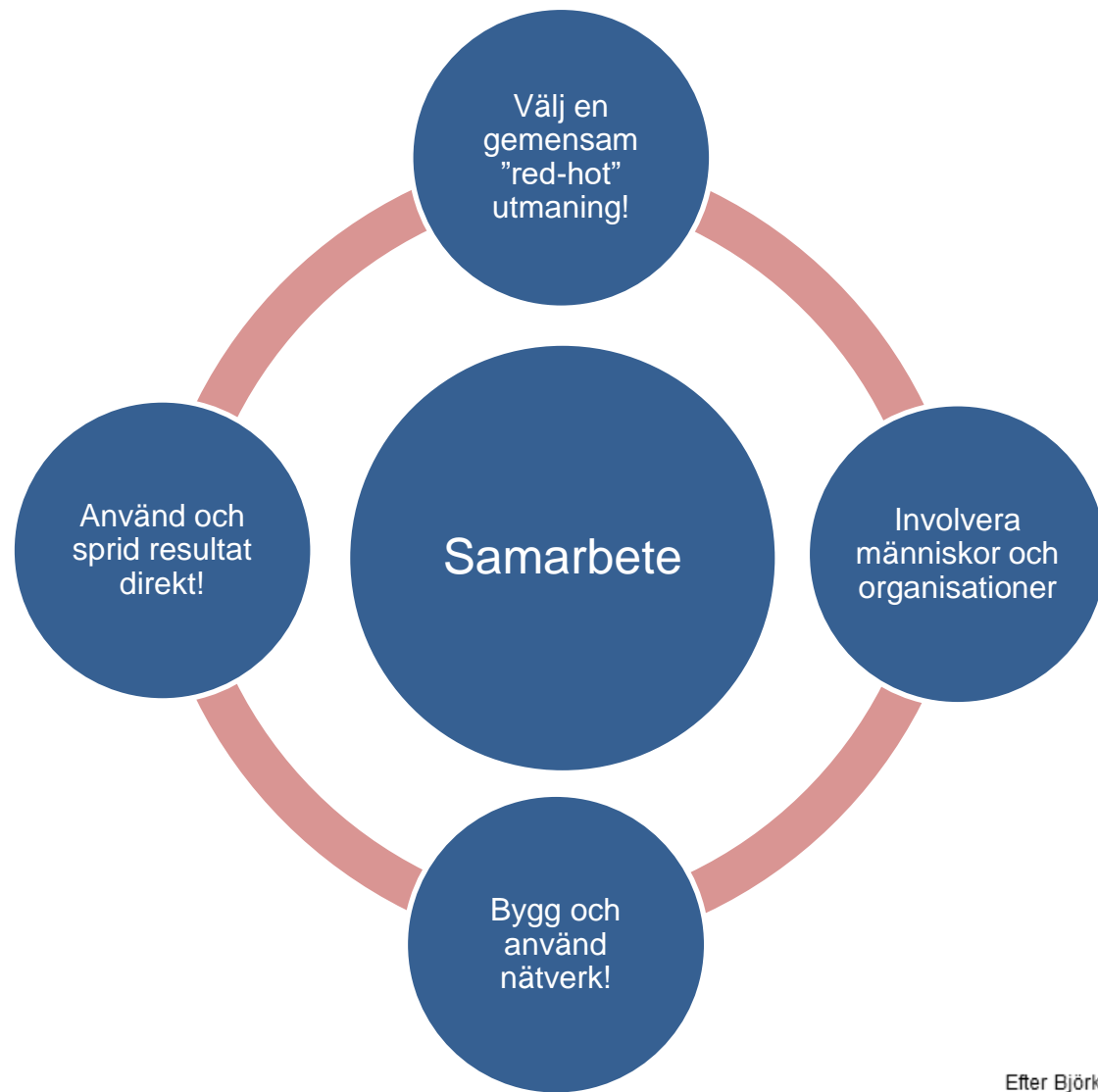

Upphandlingsregler: låt
inte dem vara
begränsande!

Hållbarhetsregler/miljökrav:
möjliggörare av innovation!

Att få samarbete att fungera!

Efter Björkman & Sundgren
(2005)

coinnovate

Klimatregler för möten

- Alla uppfattningar räknas
- Ställ frågor för att förstå, inte för att utmana
- Tala för att bli förstådd, inte för att ta poäng
- Lyssna på andra för att förstå
- Se skillnader som en möjlighet att lära
- Se till att alla kommer till tals

(Emery & Purser, 1996)

Det måste vara **red-hot**
för alla som behövs!

- **Är alla intresserade?** Hur ser affärsmodellen ut?
- **Kan alla leverera?** Har deltagarna i nätverket rätt kunskaper och resurser rörande teknologi, organisation, marknad....?

Ron Adner: The Wide Lens (2012)

Vad är tillit?

- Vi är säkra på att alla kommer att göra sitt bästa för att fixa det vi kommit överens om;
 - Vi utgår från gemensamma intressen;
 - Vi respekterar och förstår att alla intressen inte är gemensamma;
 - Vi förstår och respekterar våra olika förutsättningar för deltagande.
-
- *En möjlig utgångspunkt kan vara: kom överens om att all information vi delar kan användas av alla: vi avslöjar inga hemligheter.*

Hur får vi samarbetet
att fungera?

Runt?

Fyrkantigt?

coinnovate

Complexity leadership

Det behövs fem viktiga förmågor för att leda i komplexa sammanhang:

- **Generativt** ("skapande") – Det kreativa, skapande arbetet. Involvera flera perspektiv. Experimenterar och utforskar. Små autonoma team som förändras med jämna mellanrum.
- **Administrativt** – Styra på tid, kostnad och innehåll. Tydliggöra roller och ansvar. Fastställa rutiner. Fokus på effektivitet.
- **Communitybyggande** – Samla rätt kompetenser, skapa engagemang. Styr på inre motivation. Bygg tillit. Skapa en gemensam målbild. Skapa vi-känsla. Ta bort sådan som inte skapar värde.
- **Informationssamlade** – En eller flera metoder/ arbetssätt för samla in data. Lyssna, läsa och lära!
- **Informationsanvändning** – Planera vem som gör vad utifrån ny information. Säkerställa framdrift.

Utvecklad utifrån Hazy & Uhl-Bien (2013)

Diskutera!

- Hur kan man arbeta för att skapa tillit?

Några röster från chatten

- *"Gemensamma mål och tydlighet, byggt något tillsammans, struktur"*
- *"Samlas kring en gemensam målbild"*
- *"Prestigelöshet för att hitta den äkta problembilden"*
- *"Delaktighet"*

Casemetodiken – Ett nytt arbetssätt
för oss i nätverket!

coinnovate

Del 3. Case- metodik

- Två användningsområden:
 - För att dela med sig av erfarenheter (storgrupp, exempelvis beställarnätverket)
 - För att få hjälp att belysa egna utmaningar (mindre grupper, exempelvis våra innovationsgrupper)
- Enkla förberedelser (mall) med möjlighet till coachstöd:
 - Kort beskrivning av verksamheten
 - Var befinner man sig i sin förändringsresa?
 - En eller några utmaningar att diskutera
- Kort dragning (15 min) följt av "laget runt" med utvecklande frågor, kommentarer, råd.
- Caseägaren väljer område att borra i
- Efter fortsatt diskussion sammanfattar caseägaren

Diskutera!

- Hur ska vi använda casemetodiken i vårt arbete i beställarnätverket?
- Känner ni att ni har lämpliga teman att diskutera?

Kaffepaus
Åter 14.30

A close-up photograph of a person's hands signing a document. The person is wearing a light blue button-down shirt. Their right hand holds a dark blue pen with a silver tip, and their left hand rests on the document. The document is white with some faint text and a signature line. The background is blurred, showing more of the person's shirt and a dark surface.

Avsiktsförklaring

Några strukturfrågor att fundera över

- Behövs det en avsiktsförklaring för att underlätta ert deltagande i nätverket?
- Finansiering: Behövs egen finansiell insats för att få intern prioritet?
- Vill vi ha en styrgrupp?

Fundera ett par minuter och skriv i chatten.

Efter dagens möte kommer ni få ett utkast på en avsiktsförklaring. Synpunkter mailas till Bodil@coinnovate.se senast den 20 januari.

Kort planeringsmöte i
innovationsteam

Reflektion – Skriv i chatten:

Vad tar du med dig från detta möte?
Något speciellt du har på hjärtat som du vill dela?

Vad händer nu?

- Fortsatt arbete i teamen
- Annat på gång:
 - Trafikverkets regeringsuppdrag om Beställarnätverk som samverkansåtgärd
 - Samarbete med Cleancon, Anna Cornander
 - Dialog med Yvonne Hedelin ang miljökrav i entreprenader <https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/upphandling/Sa-upphandlar-vi/Forfragningsunderlag/Miljokrav-i-entreprenader/>
- Vårens nätverksträffar
 - 8 feb
 - 5 april (lunch –lunch?)
 - 1 juni

A close-up photograph of several people's hands clasped together in a circle. The hands are of various skin tones and are wearing colorful, textured knit sleeves in shades of brown, red, orange, green, and blue. One hand in the center has a gold ring with a blue gemstone. The background is dark and out of focus.

Tack för idag! Eftersnack för er som vill!